

DR. EIBEN OTTÓ

Eiben Ottó 1931-ben született Szombathelyen. Elemi és gimnáziumi tanulmányait is itt végezte. A debreceni KLTE-n 1954-ben szerzett biológia-kémiai szakos középiskolai tanári oklevelet. 1954–63 között Vas megyében dolgozott (TIT megyei Titkársága, majd Kölcsey Gimnázium és Diákothon, Kőrmend, Vérellátó Alközpont, Szombathely, Tanítóképző Intézet, Szombathely). 1963-ban hívták meg az ELTE Embertani Tanszékére, ahol adjunktusként, majd docensként dolgozott. 1989-ben nevezték ki egyetemi tanárrá. 1975 és 1996 között a tanszék vezetője volt.

Egyetemi doktori címét 1962-ben nyerte el „Kőrmend ifjúságának testi fejlettsége” c. disszertációjával. Kandidátusi fokozatát „A morfológiai alkat variációi” c. disszertációjával

1972-ben, a tudományok doktora fokozatát „Szekuláris növekedésváltozások Magyarországon” c. disszertációjával 1988-ban szerezte meg.

Antropológiai tevékenységét Malán Mihály professzor tanítványaként kezdte el. Tudományos kutatómunkája két fő problémakörre terjed ki: a gyermekek növekedésére, érésére, a szekuláris trendre, ill. az emberi testalkat variációira. Első szakcikke éppen ötven évvel ezelőtt, 1951-ben jelent meg.

„Kőrmendi növekedésvizsgálata” immár nemzetközi hírű szekuláris trend tanulmány. Az 1958 és 1988 között (tízévenként) végzett négy vizsgálatá eredményeiről kismonográfiát adott ki 1988-ban. A legutóbbi teljeskörű vizsgálatot 1998-ban végezte el, ennek feldolgozása és publikálása folyamatban van.

Nagyszabású országos reprezentatív növekedésvizsgálata (N=39 035, a 3–18 éves magyar ifjúság 1,5%-a; 18 testméretből álló részletes antropometriai program és hét motoros próba, valamint a családi háttér adatai) alapján kidolgozta a mai magyar ifjúság növekedési referencia-értékeit. 1986-ban közzétette az első hazai „növekedési standardekert”, majd 1991-ben angol nyelvű monográfiában e nagyszabású vizsgálat alapadatait, amelyeket ma már mind a gyermekgyógyászati, mind pedig a nevelői (testi nevelési, ill. testnevelési, sportedzői, valamint a gyógypedagógiai) gyakorlatban általánosan használnak.

Vezető szerepe volt a „Budapesti longitudinális növekedésvizsgálat” megszervezésében és szakmai irányításában. E kutatás keretében több mint 1700 fővárosi fiú és leány növekedésmentét, érését, egészségi állapotát, család-demográfiai viszonyaik

alakulását kísérték nyomon születésüktől 18 éves korukig (monografikus összegezés 1992).

A szekuláris trendet, annak társadalmi-gazdasági hátterét saját vizsgálatai alapján elemezte, és az egész kérdéskört új megvilágításba helyezte.

A testalkati variációk kutatásában új multivariációs elemző módszert dolgozott ki, és több új vizsgáló eljárást vezetett be. E módszerek kombinációjával megteremtette hazánkban a korszerű alkattani kutatások alapjait, kialakította a kinantropometriai szemléletet, majd több szakterületen (különböző klinikai szakmák, testnevelés- és sporttudomány, ergonómia, gerontológia stb.) mindezeknek a rendszeres alkalmazását.

Eiben kutatási eredményei nemzetközileg is elismertek. Fontos hozzájárulások voltak ahhoz, hogy hazánkban a növekedési és alkattani vizsgálatokat ma már egységes szemlélet és egységes módszertan szerint, jó nemzetközi színvonalon végzik, és azok számos szakterületen a mindennapi gyakorlat részévé váltak. Az auxológia szakterületén hazánk a vezető országok egyike.

Tanulmányutakat tett Lengyelországban, az NDK-ban, Angliában (ahol két hónapig dolgozott J. M. Tanner professzorral), Svédországban, a Szovjetunióban, az USA-ban, Kanadában, Indiában. Négy alkalommal kérték fel előadónak nemzetközi antropológiai/humánbiológiai kurzusokon (Brussels, Urbino, Havanna, Olympia) és két ízben tartott önállóan nemzetközi humánbiológiai kurzust (Mexico City, Montecatini). Tizenöt ország 30 egyetemén 58 alkalommal összesen 78 vendégprofesszori előadást tartott, és 21 ország 43 nemzetközi kongresszusán tartott felkérésre főreferátumot.

Szakirodalmi teljesítménye: 18 könyv és 270 tanulmány, nem számítva a biográfiai írásokat, bibliográfiákat, a több mint 100 könyvismertetést és a kongresszusi Abstract-okat. Az ezekre történt 970 hivatkozással a legtöbbet idézett aktív hazai antropológus.

Oktatói tevékenységét az ELTE Embertani Tanszékén végzi. Az 1960-as években lehetősége nyílt arra, hogy a tanszék átépítése során a kontinens akkori legmodernebb antropometriai laboratóriumát hozza létre. Jelentősen fejlesztette a tanszék könyvtárát Évtizedeken át adta elő az „Embertan és emberszármazástan” c. főkollégiumot. Sikerült bevezetnie a „Humánbiológiát” a biológus-képzésben. Több speciális kollégium indításával a tanszék a hallgatóság szívesen látogatott intézete lett. Nagyon sok szakdolgozat készült a tanszéken. Irányításával négyen szereztek kandidátusi fokozatot. Megszervezte és vezette az antropológus/humánbiológus postgradualis szakképzést. Az ott szaktudást szerzett hallgatók közül hatan ma már főállású antropológusként dolgoznak különböző szakintézetekben. Sikeres PhD alprogramot irányított. Iskolateremtő tevékenységét a tanszéken készült egyetemi doktori és kandidátusi, ill. legújabbán PhD disszertációk, valamint Kanadában, Ausztriában és Indiában készült PhD értekezések sora jelzi. 1993–95 között a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen is oktatott. 1997-ben a Bécsi Tudományegyetem vendég-professzora volt, ahol egy PhD munkát is irányított. Említést érdemelnek az előadásaihoz készített jegyzetei. Előadásait angol, ill. német nyelven tarja.

Tudományszervező tevékenységét több hazai és nemzetközi tudományos társaságban (Magyar Biológiai Társaság főtársa, majd alelnöke, a European Anthropological Association elnöke 1986–88 között, előtte és utána alelnöke, az International Association for Human Auxology elnöke 1991–94 között, több nemzetközi antropológiai/humánbiológiai társaság alapító, ill. elnökségi tagja stb.). Több akadémiai bizottságban fejt ki tevékenységét (az Antropológiai Bizottság elnöke 1985 és 1999 között, a Demográfiai Bizottság és a IUBS Magyar Nemzeti Bizottságának tagja stb.).